

ble per l'àrea substràtica: recordem l'origen iberobasc de *Bas*, *Oix*, *Bestracà*, *Aguja*, *Bassegoda*, *Beget*, *Basterra* i tants altres veïns.

Derivació amb el sufix *-ti* tan viu i fecund en totes formes de basc (ja les prehistòriques, en què es va confonent més i més amb l'ibèric): *baso-ti* «montaraz» (deriv. de l'ètimon de *Bas*, *Bestracà* etc.), *adurti* 'havós' (de *adur* 'saliva'), *egi-ti* 'veraç' etc. Tothom que petgi el terreny antroponomàstic d'aquestes terres pensarà de seguida en noms com *Belascoti*, *-cuti* (al costat de *Belasco*), *moko-ti* > cast. *mogote* (*DECH* IV, 109b5, 12), *kako-ti/agote* 'ganxet' > 'leprós', 'pària (*DECH*, 74b44, 49, 55). Particularment, en NLL dels nostres Pirineus, on el sufix *-ti* manifesta caràcter locatiu: ÇUBÛRI-TI > *Suert* (Pont de ~), ÇUBÛRI-TI > *Sort* (*ETC* I, 204, 206) probablement també (G)IRIS-TI > *Grist* (*Eriste*); potser *Aristot*. No hi ha seguretat a unir-ho amb l'element ULO que hem documentat, en l'art. *Oix*, en fonts epigràfiques aquitanes (si bé en basco-aquità pogué haver-hi matisos intermedis entre *u/o*).

No crec que hi hagi altres bases basques o bascoïdes entre les que es pugui vacil·lar; sobretot tenint en compte el conjunt dels NLL catalans que estem explicant. Ja en textos bascos dels més arcaïcs d'aquesta llengua (1496-1620) tenim documentada per una banda *olaa* «la ferreria» (de *oloa* amb article) i d'altra banda *olua* 'la civada' (Mitzelena, *Textos Arc.Vcos.* 67, 68; 2.2.18). ¿Pensaríem potser en un derivat en *-ti* d'aquest últim? no és segur que fos *olo* en l'origen i no *olko* o *olu* (cf. la forma *olbo* 'civada' predominant) però sobretot tindriem base semàntica ben flaca per a una part d'aquests noms, impossible per als altres. La civada no és gens particular dels conreus olotins (res a veure amb el fajol, que aquest ha acabat essent-ho) ni dels altres llocs que estudiem, però en *Olbi* i *Olbe* el valor de *-BE* donaria a la combinació un sentit tan absurd 'sota la civada' tant com és natural interpretar-ho 'sota les posts, els taülons, la cabana o la farga'.

Acabo recordant alguns llibres i opuscles que tracten d'Olot i rodalia: Esteve Paluzie i Cantalozella, «*Olot*; *comarca*, *Historia civil y religiosa*, *biografias de hijos notables*», 204+132 pp.; R. Bolòs, *Itinerari o guia* 68p., Olot 1895; Josep Gelabert, *Los Volcanes extinguidos de la prov. Gerona* 4^a, 111+100 pp., St. F. de Guixòls, 1904; J. Danès Torres, *Pretèrits Olotins* [Costums i història], 421 pp. Olot 1937; id. *El llibre d'Olot*, Bna. 1950; en fi «Història d'Olot», p. pel municipi, 1977. R. Grabolosa, *Olot, els homes i la ciutat*, c. 1960.

OLÓ

Poble i municipi de Bages, uns 35 k. al NE. de

Manresa, en direcció a Vic.

PRON. POP. No és gaire exacte que en diguin *Santa Maria d'Oló*, com digueren a Santpedor i Moià a Casac. 1920; en realitat quasi sempre es diu *ulò* i prou: entenent tant l'aglomeració principal del terme, com el conjunt del municipi; p. ex. el 1932 a Moretones, masada del terme peculiar de Sant Joan d'Oló, em preguntaven «si anava a *ulò*» quan hi vaig passar, en direcció el poble principal, encara que veien que venia de St. Joan. (exc. 181); el mateix he observat moltes vegades en els pobles del voltant, entre ells en l'enq. que vaig fer a Oló el 1935 (ix, 187-201).

MENCIONS ANT. 889, precepte del rei Odó a favor de l'esgl. de Vic: «concedimus --- omnes dignitates de *Manresa* civitate --- et vallem q. dic. *Artesse* --- cum finibus ---: hoc est de ipso *rivo de Olono* qui funditur in *Rivo Lato* [Relat'] et --- super villa *Torcona* ---» [Torcó] (*MarcaH.* col. 819. 4f.; Udina *Arch.Cond.* S.IX; *E.T.C.* II, 267; *Cat.Car.* II, 296.11, cf. 297.13, 17, 298.25, 28) —referint-se a la que ara se sol dir Riera d'Oló, afl. de la Gavarresa, que ho és de l'esq. del Llobregat. 927: «infra fines *Ollonem*» (*Dipl.Cat.Vic.* 100, 126). 938, orig.: «ad *Riolato*, et ascendit per *rio de Olone* --- ad *rio quod venit de Roseduiro*» [Rodors] (ibid. 156, 182).

1009: *kastrum Olone* (Monsalv. xv, 237). 1016: «Ermengaud de *Olone*» (doc. de Terrassa, *BABL* VII, 403). 1065: «in chom. --- Minorisa in te. de *chastro Olone*, in lo. voc. *Tresvicho*» (*BABL* VII, 503). *S.XI* s.d.: *Olon* (CCandi., *St. Hilari S.*, p.144). 1071: «castrum *Olo*» (*BABL* XIII, 504).

Segles XII i ss. 1121; castell d'Oló (CCandi., *Mi.Hi.Ca.* II, 454). 1144: «Petri F. de *Holone*» (*Cart.St.* Cugat III, 137). 1154: Ermengaud de *Olo* (*BABL* VI, 218). 1147: *Olone* (Mas, *NHBna.* XIII, 272). 1174: *Olone* (Kehr, *Papsturk.*, p.454). 1196: *Olone* (ib. p.572). *S.XII*, en les llistes de parr. vigatanes, p.p. Pladevall (259); *Olono* I, *Oló* II, *Olonis* III. 1185: «*Petrus de Olono*» el rei l'envia per dirimir un plet (*Cart.* de Poblet, p.23 i 218). 1192: id. P. de *Olone* (Font Rius, *C.P.* 183). 1280: estava en disputa entre les vegueries de Berga i Moià (*BABL* IX, 119). 1297: testament de Pere d'Oló (capellà de Sta. Llúcia del Quer, de Sobremunt) (CCandi., *Mi.Hi.Ca.* II, 452). 1328: G. de T., rector d'*Olone* (Serra v., *Pinós Mpl.* III, 233). 1331: S. Maria de *Olone* (*Misc. Griera* I, 379). 1359: castell d'*Ollo* (*CoDoACA* XII, 54).

De St. Joan d'Oló: *S.XII*: «St. Joanne» en les llistes de Pladevall, n° 260. 1255: «parrochia *Sti. Johannis de Olone*» (CCandi., *Mi.Hi.Ca.* II, 439). 1331: *S.Johannis de Olon* (Junyent, *Misc.Griera* I 379).

HOMÒNIMS-PARÒNIMS 1) puç d'ulú en el Vallespir, a la dr. del Tec, te. Palaldà (si bé avui en diuen més aviat *Els Meners*, però també així, XXIV, 142, com figura en el cadastre).